

't Gents spant de kruune!

KEUNDE GIJ EVEN GOED KLAPPEN OF DADDE KEUNT TELLEN ?

In het Gents vinden we een pak woorden en uitdrukkingen waarin getallen voorkomen. Wij hebben er een pak voor u op een rijtje gezet.

Van tiene negene gebruikte gij op uhw duzend gemakken alle vijf voeten wel azuu een uitdrukkinge. Anders zijde moar ne Gentenîrre van thaverdreie donker...

- “Hij verstoat er zéro van” : syn. “Hij verstoat er de ballen (-de kluten) van”: hij bergrijpt er niets van.
- “In ‘t joar nul (-ien) oas d’uilen preken” : nooit.
- “Koartse van mijn bille, mijn horloge lig stille. Koartse van mijn gat mijn horloge lig plat” : Gegeven als plagend antwoord op de vraag hoe laat het is.
- “De Koartsjesmisse” : mis die maar een kwartuur duurt. In “De Vlaamsche Spie” uit 1800 lezen we op p. 58 : “Eene man die alle dagen pleegt naer de kaertjens Misse te gaen in de Preekheren” (Predikherenkerk).
- “‘t es nen halven docteur” : iemand die enige kennis bezit van ziekten en medicatie.
- “Nen halven hoak” : hoek van 45°.
- “Nen halve knecht, een halve strijkster” : die geen volle daghuur winnen.
- “Een half kilootsje” : brood van 500 g.
- “Nen halve kluit” : koperen muntstukje van 5 centiemen, verdwenen na 1918.
- “Een half kortier” : 7,5 minuten.
- “Een halve kijske” : kous die maar tot het midden van het been reikt.

- “Nen halve liter” : grote pint of glas bier van 50 cl.
 - “’t Es moar nen halve mensch” : iemand die niet in zijn normale toestand is.
 - “Een halve mēwe” : Mouw die slechts de voorarm bedekt. Vooral gedragen door beenhouwers, visverkopers en klerken.
 - “’t Es moar nen halve numeroo” : iets van weinig belang, iemand die zijn stiel maar half of helemaal niet kent of die lichtzinnig is.
 - “Een halve pinte” : een kwart van een liter.
 - “Een halve scheute” : een borrel van 3 centiemen.
 - “Een halve schors” : kledingstuk der begijnen (L.L.Coopman specificeert niet verder)
 - “Nen halven slag” : Bij het spelen met de krulbol half wijd of half van wijdte spelen.
 - “Nen halve steen” : steen in de breedte genomen.
 - “Een halve steke” : naaistersterm.
 - “Halve rouw” : gedeeltelijke rouw.
 - “Een half woord” : Enkele woorden die toelaten de zin of de bedoeling van iets te vatten. “Ne goeie verstoander hee moar een half woord nudig”.
 - “Een half zakske” : een zak van 50 kg, gezegd van bvb. kolen of aardappelen. “Een half zakske petoaters”.
 - “Hij (zij) es ‘t half zakske deure” : Hij (zij) is meer dan vijftig jaar oud. “Hij es over de tfijftig. Z’ es de tfijftig al gepasseerd”.
 - “Nen halve zak” : Het nr. 50 in het lottospel.
 - “Nen halve zondag” : een afgestelde heiligdag.
 - “Een half en halveke” : zelfst. naamwoord. Twee gemengde doorgaans zoete likeuren. “Een gloazeke half en half”.
 - “Half en half”: gedeeltelijk, voor de helft: “half en half tarwe, half en half gerst”.
- Ook als bijwoord: ten halve, slechts voor de helft, niet af: “Uw wîrk es moar half en half gadoan”; “Stout gesproken es half gevochten” en “goed gezeept es half geschoren” .
- “’t es nen halvekluitsjes pisser” : Gezegd over iemand behorende tot de Gentse bourgeoisie die bekend staat als spaarzaam (lees gierig) en weinig vrijgevend.
 - “Halveling, halvelinge, halvelijns, halvelijnks” : Ten halve. “Pier was zat, ‘k hoa’t halvelinge gezien” Ik had het willen zien. Ik had het menen te bemerken.
 - “Een halve Moane”: 1. Een garengEVER; 2. Een boogvenster in de vorm van een halve cirkel; 3. Een kwartronde steekspade. 4; Het scheer- of schalmmes van de zadelmaker. 5; “Ne koppejoager”, ragebol of spinragborstel waarvan het hout de vorm van een halve maan heeft; 6. Een vestingswerk (une demi-lune); 7. Een uithangbord voor herbergen “In ‘t Half maantje”.
 - “Nen halvenbak” : een metselaarssteen die maar half gebakken is.
 - “’t es moar een halve panne” : het is een domoor. Synoniemen:

Voor mannen: “‘t Es nen Albinus van ‘t kieken, nen annekont, nen antepieter, een appelhuufd, nen astrieko, een dwoaze bieste, nen dwoazen bliksem, nen oarmen bloed, ‘t es blompap, nen stommen boer, nen boerenezel, een kalf, een kieken, ne kinkel, ne kneukel, ne kuifel, een boskalf, nen bosuil, een bothuufd, nen bottekop, nen (onbeschoamden) buffel, nen dommekluut, nen dommerik, nen dompelîrre, een dwoashuufd, nen dwoaze (kloef), nen dwoazekluut, nen dwoazekop, nen dwoazerik, nen (dwoazen) erpel, nen (dwoazen, gloeiende, gruten, rechten, stommen) ezal, nen ezelskop, ne gaai, ne (domme, stomme) goaper, nen (halve) gedroaide, een hanneken, nen hannen, een hannekonte, een holhuufd, ne (stommen) hond, ne (stommen) Ivo, een (dwoas) kalf, een kalfhijt, een kalfhuufd, nen kallefluter, ne kalfskop, een kalveke Mozes, ne kei, een kèzenhuufd, ne kèzekop, een (dom, dwoas) kieken, een kiekebolle, een kiekenshuufd, ne kilo, een kinderbolle, een kinderhuufd, ne kinderlap, een kinderfoiture, ne kloefkapper, een klokhuufd, ne kluut (van Deinze, - van Axel), ne kluutzak, ne kneukel, een kneukelhuufd, ne koeie wachter, een kotsje, ne(n) (dwoaze) kuifel, ne kuifel van ne jongene, ne kwistenbiebel, nen (uitgewoaide) lantîrre, een Latschure, ne lauwendoedoe, ne lobbe, een loete, ne lokantoin, ne mottekop, ne patoater, een petoaterbolle (-huufd), Pier de Schete, een pirdebieste, een pîrdekalf, een podshuufd, ne potuil, ne puppekluit, een putshuufd, een sijssenuufd, ne simpeleere, een simpelhuufd, ne slimbroek, ne slimmerik, een soeptriene, ne soldoatenpetoater, ne spiekelpak, ne (steen) stijnezal, ne stoffel, ne stomme(kluit), ne stommerik, nen tsappe(s), nen tsapoart, nen tsol, nen tsuus, nen (dwoazen-, ne fijnen-, ons Hiere z’n-) uil, nen uilekluit, nen uilidoor, een (onnuuzal) verstand, een (stom) virken, ne virkeskop, ne wiewoai, ne wietlewoai, een winterkalf, ne wouter, ne(n) (onnuuzele) zebedeus, een ziephuufd, ne zievereere, ne zieverkluit, een zievermuile, ne zieverpot.

Voor vrouwen: “Een Anneke, een Anneken-uit, een Annemie (-kook soepe), een Cieska, een dompelesse, een dwoaze (M), een gaaiinne, een (gès)giete, een goele (-van een wijf), een Janîtte, een kalle (van een wijf), een kallemoerie, een kallepoepe, een kieken (M), een (onnuuzele) kjsse, een kinderhuufd (M), ne kinderlap (M), een kinderfoiture (M), een koe, een (dwoaze)konte, een (dwoaze) moerie, een muite, een (dwoaze) Nelle, een (stomme) preie, een puppenhuufd, een seteka, een seute, een seuteka, een seuze, een simmeke, een simpelhuufd, een soeptriene, een stomme, een summeke, een (dwoaze) tote, een treute, een Treze, een Triene, een trunte, een tsanne, een Tsinne (-van een wijf), een tuutte, een uilinne, een zieveresse, een zievergat, een zieverkonte, een zieverkjsse, een zotgat, een zothuufd, een zottekonte, een zottemutse. (M = ook op mannen toegepast)

- “’t Es moar een halve panne mee ‘t were” : het weer is niet al te best. Het is kwakkelweer.

- ”Hij hee een halve panne op” : hij is dronken. Synoniemen: “’t Es ne zatlap, een zatte bieste, een zat virken, een zatgat, een zathuufd, een zattemuile, ne zatte kul, ne zattekluit, een zattekonte, een zattelutte, nen tonnestrijker, hij hee een pirr’op, hij hee de keizer gezien, hij es van stokers’ n hond gebeten, hij es patat, zijn ugen droaien noar den andere wereld, hij ziet er tweeë veur iene”. Zo iemand “es liefhebber van ne goeie slok, ‘t es nen bierbuik, - een biertonne, - een bierbolle, - een bierhuufd, - een bierkoake, - nen/een bierzuiper(igge), - nen gewichtheffer, - nen bierkluit, - een bierkonte, - een bierkuipe, een bierlutte nen bierman, - een biermuile, - een biervliege, hij es van Biervliet”.

- “’t Zijn twee handsjes op ienen buik” : het zijn dikke vrienden, ook: ze spannen samen.

- “Tusschen ien en twee zegt de zot zijn mieninge” : zijn mening tussen de regels ventileren.

-”Iene verloren, zevene uitverkoren” : gezegd wanneer iemand zijn minnaar verliest. Betekenis: Je moet niet treuren over het verlies van die ene, er staan er al zeven andere te wachten.

- “Hij ziet er twee veur ien” : dronken zijn, dubbel zien, ook scheel kijken. De voorrede uit “Hemelmaanden” uit 1765 gaat als volgt:

“De planeten zijn zeer hooge
En mijn keel wordt dikwijls drooge
Dan sien k’er twee voor een”.

- “’t es iemand mee twee gezichten” : een oneerlijk persoon

- “Ter was doar twee man en ne pîrdekop” : zeer weinig volk.

- “Nen ierlijke man hee ter tweeje” : Bedoeld wordt: teelballen. Toegepast wanneer men iemand iets aanbiedt (een sigaar, een koekje, een glas wijn, ...) en hij zegt: “Ik heh der al eentsje gekregen (-genomen)”, om hem aan te sporen er nog eentje te nemen zonder dat hij daarover beschaamd hoeft te zijn.

- “’k Ben der zuu zekerst van of da tweeje en tweeje vieren es” : Ik ben er heel zeker van.

- “Bier en bier es tweeje” : Het ene bier is het andere niet, er is een groot verschil in kwaliteit tussen de bieren. Kan ook over andere zaken of over personen gezegd worden.

- “Dadd’ es zuu kloar of da tweeje en drije vijven es” : dat spreekt voor zich, dat hoeft geen verklaring.

- “Ge moet opletten: ze schrijven doar tweeje veur ien!” : ze schrijven daar met dubbel krijt. Zo zegt “Criminele Processen” uit 1723:

“...mij verwijtende dat ick schreef twee voor een.”

- “Hij kan gien tweeje tellen” : hij is zeer dom, of: hij staat met de mond vol tanden.

- “Twieje es genoeg, drijje es te vele” : loopspel voor kinderen.

De spelers stellen zich in een kring in groepjes van twee, op enige afstand van elkaar. Eén speler staat buiten de kring, een zakdoek in de hand: de vervolger. Een tweede staat in de kring en is de vervolgte. De eerste loopt de tweede achterna en tracht hem met de zakdoek aan te raken. Als de vervolgte ziet dat hij op het punt staat aangeslagen te worden, plaatst hij zich binnen de kring voor één van de groepjes. Deze groep telt dus drie spelers. Dat is één te veel. Daarom wordt een derde van dezelfde groep als vervolgte aangezien en zo gaat het spel door. Indien de vervolger er in slaagt de vervolgte met de zakdoek te raken, dan wordt deze op zijn beurt de vervolger. (L. L. Coopman “Spelen mijner Jeugd”)

- “t es iene van t’ alverdrije donker” : het lijkt nergens op, het stelt niet veel voor, het is niet veel zaaks. Vb. “t Es ne kliermoaker van t’ halverdrije donker”: hij kent zijn stiel niet.

- “Gien drijje keunen tellen” : zich niet kunnen verantwoorden.

- “Hij stoat doar gelijk iene die gien drijje kan tellen” : beteuterd, beschaamd.

- “Der drijje veur iene zien” : zat zijn.

- “t Es drijje veur twieje” : toegepast op iemand die heel er luid snurkt. Toespeling op overwerk of haastig werk waar drue uren voor 2 geteld worden.

- “Dreije veur iene schrijven” : bedriegen in het aantekenen van hetgeen iemand schuldig is.

- “Op ien, twie drijje woaren ze weg” : heel snel.

- “k Zegge’t uh nuh ten derden uit” : Ik zeg het je nu voor de derde en laatste keer.

- “Iemand onder vier ugen klappen” : zonder getuigen.

- “Hij hee ter moar viere en een korentebreudsje (-ne krentekoeke, een kortenteboerke)” : Hij heeft zijn vijf zinnen niet. Uit “Misverstant” (6b, 1756) haalden we:

“Ick met myne vier sinnen ende eenen corinten-koek
verstand, en kan dat niet begrypen.”

- “k Wensch uh vier en halve” : toegepast wanneer men met verwondering iets ziet of hoort, meestal als term van minachting. De betekenis is ongeveer als hierboven: ik wens u niet alle vijf uw zinnen.

- “t es viertijd” : schafttijd omstreeks 4 uur.

- “Alle vijf voeten moet hij noar de koer” : ieder ogenblik, zeer vaak. (hier: -moet hij naar het toilet)

- “Den diene moe in numero vijfve” : in ‘t gekkenhuis, hij is gek genoeg om opgesloten te worden.

- “t Zijn al die vijf stuivers nie” : Dat is de zaak niet, daar gaat het hier niet over.

- “Den diene hee z’ alle vijfde nie” : Hij heeft alle vijf zijn zinnen niet, hij is gek.
Zo lezen we in “ Bril” (B,9b) 1600

“Dominé, ghy hebt er vyf te kort”

- “Iene van vijfde” : een borrel van vijf cent.

- “Geef mij de vijfde” : geef mij een hand (met vijf vingers)

- “’t vijfde wiel aan de woagen zijn” : er te veel zijn.

- “Ge goat toch alle vijf voeten nie binnen en buiten lupen?” : niet telkens weer.syn.: “Alle vijf stappen.”

- “De vijf minuten hehwen mee iemand” : iemand voor de gek houden, gekscheren.

- “’t Es al lank halverzesse bij hem” : letterlijk: 05:30 uur; figuurlijk: zinspeling op de grote wijzer die om half zes loodrecht naar beneden hangt. Het duidt op krachteloosheid zowel op lichamelijk als sexueel gebied. “’t es ne slaphanger”.

- “d’ Halverzesmisse” : de mis die om half zes begint.

- “Mee veel vijven en zesse” : na veel tegenwerpingen.

- “Hij lig zes voeten onder d’ârde” : hij is dood en begraven.

- “Iene van zesse” : een borrel van zes cent.

- “Me zijn in de donkere zes weken” : de drie weken voor en na Kerstmis.

- “Hij hee vier zessen gesmeten (-geklopt)” : bijzonder door het lot begunstigd zijn.

- “Ne mens moe tegenwoordig alles zesdobbel betoalen” : veel meer moeten betalen dan vroeger.

- “Hij hee veur gien zeske gezond verstand” : helemaal geen gezond verstand bezitten.

Een “zeske” is een oud geldstuk. Het was het 1/8 deel v.e. stuiver = 1/2 oortje of duit = 6 “mijten” of 0,011 fr.

- “Iemand veur gien zeske tekort doen” : ook niet voor het minste tekort doen. Zeske heeft dezelfde betekenis als hierboven.

- “Zuu plat of een zesse” : zo plat als het gelijknamige muntje.

- “Iemand zuu plat sloan of een zesse” : iemand ferm aframmelen.

- “Hij kan nog slinke zesse sloan” : syn. “’t Es nog ne klibbere”. Nog fit zijn voor zijn leeftijd. Een “slinke zesse sloan” is een kruissprong maken. Bij deze sprong moet men driemaal “voorflikkeren”, driemaal “achterflikkeren”, dan omhoogspringen en vooraleer op de grond neer te komen, driemaal met de kuiten tegen elkaar slaan. Een zeer moeilijke sprong dus.

- “Hij hee were een slinke zesse geslegen” : Aangezien zo’n “slinke zesse sloan” aartsmoeilijk was en dus dikwijls mislukte, gebruikte men de uitdrukking ook in de betekenis van in de fout gaan, iets verkeerd doen, er flink naast zitten.

- “d’ Halverzevenmisse” : de mis die om half zeven begint.

- “Zijnen hoed stoat op thalver zevene” : zijn hoed staat scheef, hij is dronken.

- “Mee (-in) zeven hoasten” : zeer haastig.
- “Zevene véur’ hehn” : bevoordeeld zijn.
- “De wig op zevene” : langs een omweg.
- “Ge weet er zevene van” : Je weet er de barst van, je kent er niks van.
- “Op zijn zeven gemakken” : heel langzaam, zonder haast , ook: zonder de minste inspanning.
- “Van zeven uren verre” : van zeer ver. syn.
- “Van zeven uren in ‘t ronde” : idem, van heel ver uit de omgeving. Richard Minne schrijft schertsend in zijn “Heineke Vos” (Nijgh & Van Ditmar n.v. 1933, p.26):
 “Men bad in den eersten, den tweeden en derden
 persoon, enkelvoud en meervoud, en haalde er al
 de heiligen bij van zeven uren in ‘t ronde.”
- “‘t stinkt zeven uren boven de wind” : - heel erg
- “‘t Es zeven op zeven” : syn: “‘t es ‘t zelfste, ‘t es eender en gelijk, ‘t es al’ moal zuu lank of da’t breed es, ‘t es al koeke van ienen deeg” : zo breed als ‘t lang is.
- “Ze voaren onder de zeven brugskes” : werd gezegd van een verliefd koppeltje dat in stilte langs de wat verlaten en weinig bezochte uithoeken ging wandelen. Met “de zeven brugskes” bedoelde men de nu overwelfde Plotersgracht in het Patershol.
- “‘t Es een zevenmoanderke” : syn. “Ne pagadder, een pagadderke, een klein geneuk, nen hietepetiet, nen hottentot, een kadodderke, ne knol, een knolleke, een knulleke, ne konijnenbijter, een marulleke, ne marteko, een microbe, ne patsakkel, ne patsakker, - ne patsankel, ne pruts, een prutsmanneke, een prutsventsje, ne petiets, een strontventsje, -nen tampoes, nen tompoes”. Schertsend gezegd over een kleine jongen of man, te klein voor zijn leeftijd.
- “d’ Halverachtmisse” : mis om 07:30 uur.
- “Mee nen achtkantige mens kanne kik mijne pap nie koelen” : nen achtkantige is een lomperik die geen vaste grondbeginselen heeft.
- “Van tiene - negene komt hij nog” : negen kansen optien dat hij komt.
- “‘t Es een negen (-tien, -elf) uren lijk” : Hij wordt begraven met de negen (-tien, -elf) urenmis.
- “Es mij dad’ een lange tiene!” : lang vrouwspersoon.
- “Geef mij de tiene” : -de tien vingers, eigenlijk de hand.
- “Tiene op de bruggen” : Voor dit spel is een brede straat of een grote ruimte nodig. Op één der voetpaden staat de “aanslager”. De medespelers staan op het tegenovergelegen voetpad. De aanslager toont zijn tien vingers en roept: “Tiene!” De anderen antwoorden : “‘k heh ze geziene!” en dan beginnen ze langs alle kanten over de “bruggen” te lopen. De “aanslager” zit hen achterna. Wie hij aantikt moet hem vervangen. Wie op zijn stappen terugkeert is er ook

aan en ook diegene die van de brug afwijkt want hij wordt verondersteld in het water te liggen. Alleen de “aanslager” mag op zijn stappen terugkeren. De “bruggen” worden met krijt op de straatstenen afgetekend.

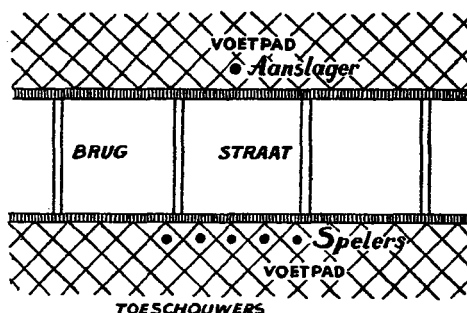

Fig.1

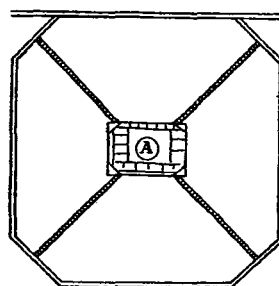

Fig.2

- “Tiene op de schreven” : Een spel dat uitsluitend gespeeld werd rond het standbeeld van Jacob van Artevelde door de jongens van de Vrijdagmarkt en omliggende straten. Het beeld staat op een platformen deze op een tweede platform, waarvan de randstenen 0,30cm breed waren en belegd met grote witte vloerstenen. De afgesneden hoeken der beide platformen waren met elkander verbonden door een rij speciale lange straatstenen. De jongens noemden de randstenen en de verbindingslijnen der twee platformen “schreven” en daarop speelden ze “tiene” (tikkertje) zoals in “tien op de bruggen”, met dit verschil dat de spelers hier elkander mochten kruisen en voorbijlopen.

- “Tiene in ‘t putje” : knickerspel. Er zijn drie spelers: A, B en C. Zij schieten op zekere afstand naar het putje. Veronderstellen we dat A, die de eerste schiet, in het putje schiet, hij neemt er zijn knikker uit, legt hem naast het putje en telt 5 punten. B. schiet en blijft op twee voeten van het putje liggen en C op 3 voeten. A schiet naar het putje en aangezien hij er naast ligt, kan hij moeilijk missen en telt 1 punt bij. Hij heeft nu 6 punten. Van aan het putje “goa’t nuh noar ‘t huufd” (schiet hij nu naar de knikker van B). Raakt hij hem, dan heeft hij weer 1 punt bij, dus 7. Om nu naar C te mogen schieten moet hij eerst naar het putje schieten en treft hij dan C, dan heeft hij 8 punten. Nu is het de beurt aan B. Schiet hij in de put, hij rekent 1 punt, tegen 5 voor diegene die bij het begin van het spel rechtstreeks in het putje schiet. Hij doet verder zoals A gedaan heeft en C doet net als hij. Dan is het weer de beurt aan A, desnoods aan B en C.

Wie het eerst 10 punten heeft is gewonnen en heeft recht op 1 of 2 marbels van de anderen, volgens een voorafgaande afspraak. Het tiende en laatste punt mag echter niet in de put gemaakt worden maar moet op “‘t huufd” (de dichtsliggende knikker) van een van de spelers. Als variant wordt dit spel soms met

“bolleketten” (grote knikkers) gespeeld. Dan wordt er niet geschoten maar “gestekt” en men rekent met tientallen in plaats van eenheden, tot honderd.

- “G’hehd gij tiene veure zekerst?” : Jij mag meer dan de anderen.

- “d’ Halvertienmisse” : de mis van 09:30 uur

- “Van tiene-elve” : Heel zeker tien maal.

- “In numero elve zitten” : In het gekkenhuis. Deze uitdrukking heeft echter niets vandoen met het getal 11 maar met “Elf”= geest. Een zekere Pauwel Boelens zou de eerste “fondeateur” geweest zijn van een krankzinnigenhuis dat elf “dolhuizekens” bezat.

- Zegt iemand: “’t Es elve”, dan wordt daarop gezegd; “vijve mee boter en zesse mee melk” ($5 + 6 = 11$)

- “Hij kan elvendertig stielen en een kleintsje” : hij kan zeer veel, hij is uiterst handig.

- “Hij kreegd elverdertig soorten van koleuren” : hij sloeg alle kleuren van de regenboog uit van ‘t verschieten of van schaamte.

- “Elvendertig kieren ‘t zelfste zeggen” : steeds maar opnieuw hetzelfde moeten herhalen.

- “’t Elvendertigste wiel aan de woagen” : totaal overbodig zijn. vgl. met “’t vijfde wiel aan de woagen”.

- “Op zijn elvendertig geklied zijn” : mooi gekleed zijn.

- “Op zij elvendertig gemakken” : met het grootste gemak. vgl. “Op zijn duuzende gemakken”.

- “d’ Halvertwoalfmisse” : de mis van 11:30 uur.

- “’t sloa twoalve oas g’ hem huurt spreken” of “’t Sloa twoalve oast hij zijne mond opendoet”. Gezegd van iemand die slecht of gebrekkig spreekt, die zich moeilijk kan uitdrukken.

- “Oast hij ne kier giestig es, sloa’t twoalve...” : Het gebeurt niet veel dat hij geestig is, het is een zeldzaamheid.

- “Twoalf stielen en dertien ongelukken” : syn. “Hij kan ienentwintig en de wind tegenhouden” : Hij heeft al veel stielen uitgevoerd marv deugd voorgeen een. Hij houdt het nooit lang vol op een werk.

- “Azuu goan der dertienen in een dozijne” : Wordt gezegd bij wijze van geringschatting, zowel van personen of zaken.

- “Dertiene, ...Tsjudas!” : Uitroep bij het aanhoren, lezen of uitspreken van het getal dertien.

- “Tot binnen viertien doagen!” : tot binnen twee weken.

- “In zijn viertien doagen zijn (-stoan)” : Toegepast op knechten en meiden die hun dienst opzeggen of wier dienst wordt opgezegd en die aldus veertien dagen hebben om een andere dienst te zoeken.

- “’t Zal tegen de pennink zestiene zijn” : tegen een zeer hoge intrest, zeer duur, vandaar >

- “Liegen tegen de pennink zestiene” : syn. “Liegen lijk een pîrd schijten, - datter hij zwart (- groen, - blehw, -geel) van ziet, - dan der de stukken afvliegen, da’t shehwe (-buzze, sjette) geeft, - dan de kaders schief hangen (-van de muur vallen), - dan de stukken der afvliegen, - dat hij zijn eigen leugens geluoft, - gelijk ne ketter (- een bieste, - een gazette, - nen duvol), ‘t es een leugemiete, Hij es van ien leugentsje nie vervîrd” : heel hard liegen. We kennen ook: “spelen (- drinken) tegen de pennink zestiene” Hier bedoelt men overmatig drinken en zwaar spelen voor een grote som geld.
- “k Wensch uh zestien en halve” : = 1,5 fr (100 jaar geleden was dat veel geld) Toegepast omzijn bewondering uit te drukken wanneer men spreekt over iets van een grote of zekere waarde, wat geen kleinigheid is. Verwant aan de vorige uitdrukking.
- “Hij komt van ‘t zeventienste” : syn “Hij es van ‘t zeventienste, hij weet van tuten of bloazen” : hij valt uit de lucht. Het zeventiende was nl. een regiment dat niet bestond.
- “k Wensch uh zeventien en halve” : naar de oude munt van 17,5 stuivers. De uitdrukking heeft dezelfde betekenis als hierboven.
- “Een meiske van drei maal zeven” : syn. “Een jonk dinkske”. Een meisje van 21 jaar.
- “k Benne kik gien drei maal zeven ne mier, zulde...” : om aan te duiden dat men niet meer van de jongsten is en dus fysisch niet zo goed meer mee kan met hen.
- “Ziet da’k het uh gien zesendertig kiers moe herhoalen” : dat ik het niet te vaak moet herhalen.
- “Dadd’ es tsestig om tsestig” : dat is hetzelfde, het een is niet beter als het andere.
- “Ge zoet er tsestig van worden” : Syn: “Ge zoet er grijs hoar van krijgen, ge zoet er huurendul bij worden”, het op de zenuwen krijgen van iets
- “Zijn bienen zijn zevenentseventig” : Hij heeft kromme benen.
- “Hij zet zevenentseventig mee zijn voeten” : Op een bijzondere manier gaan die men “kappen” heet.
- “Honderd. Sloat op uh gat da’t donderd” : kinderrijm. Ook vaak gezegd als antwoordwanneer iemand anders het getal uitsprak.
- “Schie moar al uit, g’hehd honderd...” : syn. “t Zal al goan zekerst...” Het is al wel, houdt maar op (met babbelen, zingen,...)
- “da glas es honderd jaar” : wordt gezegd wanneer een klein voorwerp, een glas of een kopje of iets dergelijks, van de tafel dreigt te vallen. Het is een woordspeling. Men bedoelt: “- onder ‘t jaar” : zeer nieuw.
- “k heh het uh al honderd (-duust) kiers gezeid!” : ik heb het je al tot vervelens toe herhaald maar je luistert niet.

- “Iets doen op zijn duust (- duzende) gemakken” : heel gemakkelijk, met weing inspanning, ook: heel traag.

- “Een schuunmoeder uit de duust”: uit de duizend, van een zeldzame kwaliteit. Bekend Gents toneelstuk in de volkstaal van de hand van Henri Van Daele.

-“‘t Es iene uit de duust” : houdt een positief waardeoordeel in over zaken of personen: uitermate goed.

- “Jongene, ze verkupen da bij de duust” : dat is heel gemakkelijk en veel te vinden.

En om in “schoonheid” te eindigen:

- “Miljarde, miljardedzju, nondemiljarde, nondemiljardezju, sakkernon-demiljardedju” : (bastaard)vloeken. Gezien er volgens de kerk maar een God is, is spreken “au sacré nom de milliards Dieux” (In de heilige naam van miljarden goden), niet zeer katholiek.

We kennen ook nog de numeriek kleinere varianten “milledzju (duizend goden), milletonnerre (duizend donders) , (s)akker mille (heilige duizend), nondemilledzju (in de naam van duizend goden), sakkernondemilledzju (in de heilige naam van duizend goden)” (>fr. mille: duizend)

‘t Zijn der wel gien duust moar m” hemme der potverdekellinge toch were ne pak thupe gekregen...

Eddy “den twiedekker” LEVIS

Wie “een tonge mee lijntsjes “ heeft of bij wie er lichtjes gaan branden omdat hij/zij er nog kent, geeft mij maar een seintje op tel & fax 09 253 94 70 of per e-mail eddy.levis@ping.be
